

Monitor Cultuuronderwijs Rotterdam

2021-2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. MCR-onderzoek omschrijving.....	4
2.1 Pilot onderzoek schooljaar 2019/2020	4
2.2 MCR onderzoek schooljaar 2021/2022.....	4
2.3 Samenvatting MCR onderzoeksresultaten.....	5
3. Kort overzicht van het onderwijs in Rotterdam	6
4. Onderzoekresultaten	7
4.1 Cultuuronderwijs in het basisonderwijs (bo), speciaal onderwijs (so) en voortgezet onderwijs (vo).....	7
4.2. Het aantal samenwerkingen per onderwijssoort (exclusief mbo)	7
4.3. Het aantal samenwerkingen per type activiteit.....	7
4.4 Basisonderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit	8
4.5 Speciaal onderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit.....	8
4.6 Voortgezet onderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit.....	9
4.7 Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) in Rotterdam	10
4.7.1 Het mbo landschap in Rotterdam	10
4.7.2 Cultuuronderwijs in het middelbaar beroepsonderwijs.....	12
4.7.3 MBO: aantal samenwerkingen per type activiteit.....	13
5. Conclusie en discussie	14
Colofon	15

1 Inleiding

Van danslessen op scholen tot museumbezoeken en themaweken gericht op erfgoed, taal of muziek: het cultuuronderwijs in Rotterdam gedijt op diverse samenwerkingen tussen scholen en culturele instellingen.

Ondanks deze bloeiende samenwerkingen ontbreekt momenteel een allesomvattend overzicht van cultuuronderwijs in Rotterdam. Met de introductie van de Monitor Cultuuronderwijs Rotterdam (MCR) streeft Kenniscentrum Cultuuronderwijs Rotterdam (KCR) ernaar te voldoen aan de groeiende vraag naar stadsbrede inzichten in cultuuronderwijs.

In het voorjaar van 2021 lanceerde KCR de pilotfase van de MCR. Op basis van de eerste inzichten uit de pilotstudie hebben we vervolgonderzoek uitgevoerd en presenteren we nu de tweede versie van deze monitor over het schooljaar 2021-2022. Met dit onderzoek maken we de verspreiding, en uiteindelijk de impact, van cultuuronderwijs in Rotterdam inzichtelijk.

De focus van dit rapport ligt op verschillende onderwijssoorten, het aantal culturele activiteiten en hun duur. Met groeiend stadsbreed inzicht in cultuuronderwijs kunnen we als sector weloverwogen beslissingen nemen voor de verdere ontwikkeling van cultuuronderwijs.

De inzichten in dit rapport geven aanleiding voor vervolgonderzoek. Dit alles is ingebed in de algehele missie om gelijke kansen te creëren voor alle leerlingen in Rotterdam.

2 MCR-onderzoek omschrijving

2.1 Pilot onderzoek schooljaar 2019-2020

In het voorjaar van 2021 initieerde KCR de MCR-pilot. In deze pilot verstrekken twaalf culturele instellingen gegevens over het aantal en de intensiteit van activiteiten met scholen gedurende het schooljaar 2019-2020. Uiteraard vertegenwoordigt dit aantal deelnemers slechts een klein deel van het totale aantal culturele instellingen in Rotterdam, maar het gaf wel eerste inzichten. Het is ook van cruciaal belang op te merken dat het focusjaar van deze pilot samenviel met het schooljaar waarin de wereld werd geconfronteerd met de coronapandemie, wat ongetwijfeld van invloed was op het aantal samenwerkingen.

Hoewel de pilot nog geen allesomvattend beeld van het cultuuronderwijs kon schetsen, heeft deze wel waardevolle inzichten opgeleverd. De resultaten lieten zien dat een aanzienlijk aantal scholen samenwerkt met culturele instellingen in het vormgeven van het cultuuronderwijs. Niettemin was het gespecialiseerd onderwijs minder goed vertegenwoordigd.

De lessen uit deze pilot hebben gediend als waardevolle richtlijnen voor het optimaliseren van de volgende onderzoeksfase van de MCR.

2.2 MCR onderzoek schooljaar 2021-2022

In dit onderzoek hebben opnieuw 12 culturele instellingen deelgenomen aan de Monitor Cultuuronderwijs Rotterdam door middel van het aanleveren van gegevens. Overigens waren dit deels andere instellingen dan in de pilot. De deelnemende culturele instellingen waren:

- ▶ Belasting en Douane Museum
- ▶ Bibliotheek Rotterdam
- ▶ Jeugdtheater Hofplein
- ▶ Kunstinstituut Melly
- ▶ Museum Boijmans Van Beuningen
- ▶ Poetry International
- ▶ Punt 5 Kinderatelier
- ▶ Rotterdams Philharmonisch Orkest
- ▶ Scapino Ballet Rotterdam
- ▶ SKVR
- ▶ Theater Zuidplein
- ▶ Wereldmuseum Rotterdam

Wat is aangeleverd?

De twaalf culturele instellingen hebben twee soorten gegevens aangeleverd:

- ▶ Met welke scholen er wordt samengewerkt.
- ▶ Hoe intensief er wordt samengewerkt.

De deelnemers zijn gevraagd, per school, hoe de samenwerking eruitzag. De typen samenwerkingen zijn als volgt gedefinieerd:

- ▶ Incidentele activiteit: eenmalige deelname aan een culturele activiteit.
- ▶ Kortlopend project: een reeks culturele activiteiten die minder dan 20 weken duurt.
- ▶ Langlopend project: een reeks culturele activiteiten die meer dan 20 weken duurt.

Onderwijssoorten

We maken onderscheid tussen vier verschillende typen onderwijs:

- ▶ Basisonderwijs (bo)
- ▶ Speciaal onderwijs (so)
(hieronder vallen het speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs)
- ▶ Voortgezet onderwijs (vo)
- ▶ Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

2.3 Samenvatting MCR onderzoeksresultaten

Dit rapport biedt inzicht in hoeveel scholen samenwerken met de deelnemende culturele instellingen en de intensiteit van de samenwerking. Daarnaast identificeert het kansen voor vervolgonderzoek. De analyse richtte zich op twee hoofdvragen:

1. Welke scholen werken samen met de culturele instellingen die deelnemen aan de monitor?
2. Wat doen de scholen aan cultuuronderwijs binnen deze samenwerking?

De bevindingen in het kort

Veel scholen doen aan cultuuronderwijs en werken daarbij samen met een of meer culturele instellingen. Tegelijkertijd zien we dat het voornamelijk gaat om incidentele activiteiten, terwijl we juist willen stimuleren dat cultuuronderwijs geborgd wordt in het curriculum van de scholen. Daar ligt de uitdaging: hoe krijgen we dat voor elkaar?

Samenwerkingen per onderwijssoort

- ▶ De 12 culturele instellingen bereiken 92% van de basisscholen, 89% van het speciaal onderwijs, 81% van de scholen voor voortgezet onderwijs en meer dan de helft, 58%, van de mbo-scholen.
- ▶ Basisscholen en speciaal onderwijs kiezen vaak voor zowel incidentele als langlopende projecten.
- ▶ Vo en mbo tonen een voorkeur voor incidentele activiteiten.

3 Kort overzicht van het onderwijs in Rotterdam aantal Rotterdamse scholen schooljaar 2021-2022

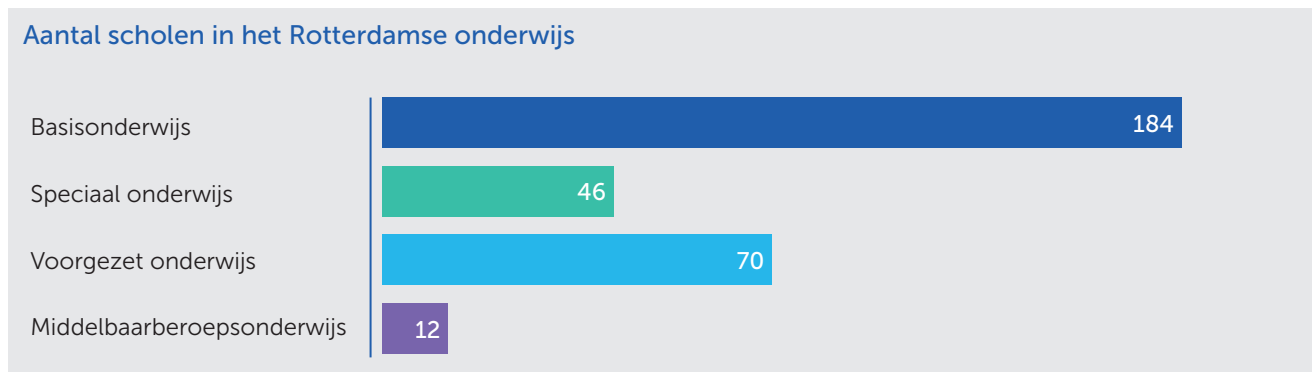
In Rotterdam bestonden in 2021-2022 308 onderwijsinstellingen:

- ▶ 184 basisonderwijsscholen
- ▶ 46 speciaal onderwijscholen
- ▶ 70 voortgezet onderwijscholen
- ▶ 12 middelbare beroepsonderwijsscholen

Primair onderwijs bevat zowel basisonderwijs als speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs.

Sommige scholen profileren zich als één school, maar hebben wel meerdere vestigingen (een school beheert meerdere vestigingen met verschillende onderwijssoorten), zoals IKC Nova of Mytyschool De Brug. Daarom is het aantal scholen, uitgesplitst naar de onderstaande soorten, opgeteld meer dan het totaal aantal scholen*.

(* bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata).

Grafiek 1

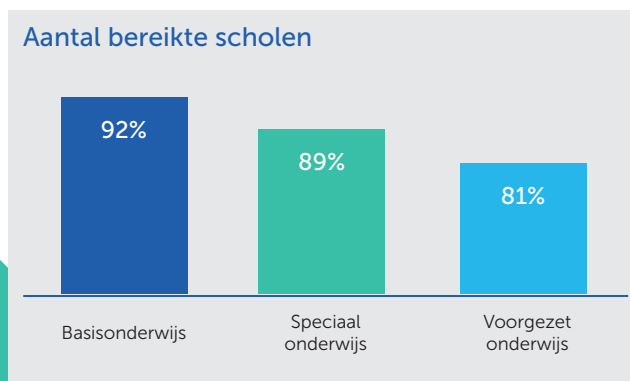
4 Onderzoekresultaten

4.1 Cultuuronderwijs in het basisonderwijs (bo), speciaal onderwijs (so) en voortgezet onderwijs (vo)

Dit jaar namen 12 culturele instellingen deel aan de Monitor Cultuuronderwijs Rotterdam. Een aparte sectie van de monitor was gewijd aan het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) vanwege de unieke kenmerken en de impact ervan op het bredere onderwijslandschap (zie 4.6). De onderstaande grafieken presenteren daarom uitsluitend gegevens met betrekking tot het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs (N=267).

4.2. Het aantal samenwerkingen per onderwijssoort (exclusief mbo)

In schooljaar 2021-2022 hebben de 12 deelnemende culturele instellingen samengewerkt met 274 scholen. Dat betekent dat zij 89% van de onderwijsinstellingen hebben bereikt met een incidentele activiteit, een kortlopend project of een langlopend project. Het bereik was in het basisonderwijs het hoogst met 92% (zie grafiek 2).

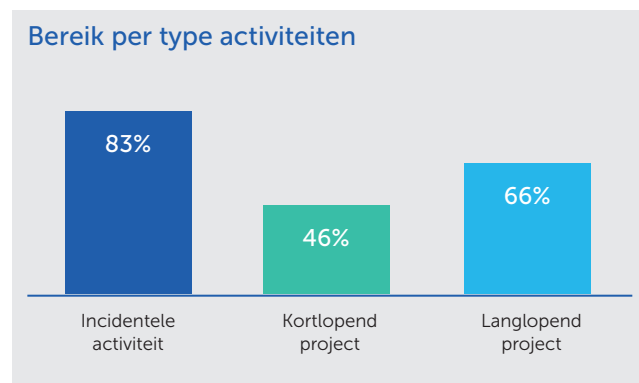

Grafiek 2 - Samenwerkingen per onderwijssoort in 2021-2022, exclusief mbo

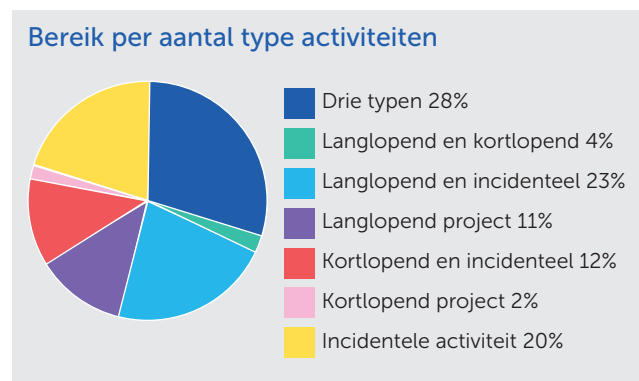
4.3. Het aantal samenwerkingen per type activiteit

In het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs werden in totaal 267 scholen bereikt. 83% van die scholen (221) kozen voor een incidentele activiteit, 46% (124) voor een kortlopend project en 66% (177) voor een langlopend project (zie grafiek 3).

Grafiek 4 laat zien dat 55% bereikt is met incidentele activiteiten, 2% met een kortlopend project en 11% met een langlopend project. 28% van de scholen kozen voor een combinatie van de drie typen activiteiten (28%). Dat toont dus aan dat er ruimte is voor meer kortlopende en langlopende projecten.

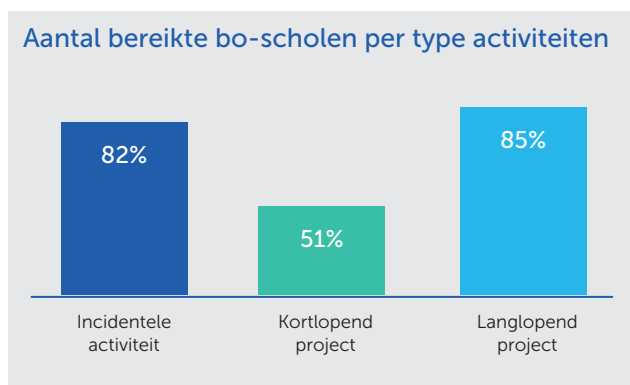
Grafiek 3 - Aantal bereikte bo-, so- en vo-scholen (N=267) per type activiteit in 2021-2022

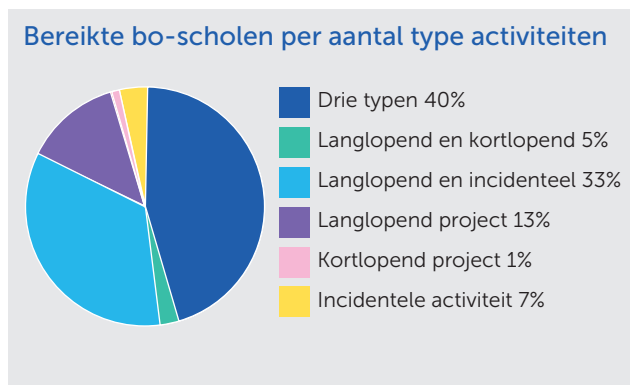
Grafiek 4 - Aantal bereikte bo-, so- en vo-scholen (N=267) naar aantal typen activiteit in 2021-2022

4.4 Basisonderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit

In schooljaar 2021-2022 bereiken de 12 culturele instellingen de bo-scholen vooral met langlopende projecten (82%) en incidentele activiteiten (85%). De meeste bereikte Rotterdamse bo-scholen gaan voor minimaal twee typen activiteiten (78%, grafiek 6). Een combinatie van incidentele activiteiten en langlopende projecten komt het meest voor (33%, grafiek 6).

Grafiek 5 - Aantal bereikte basisonderwijsscholen (N=169) per type activiteit in 2021-2022

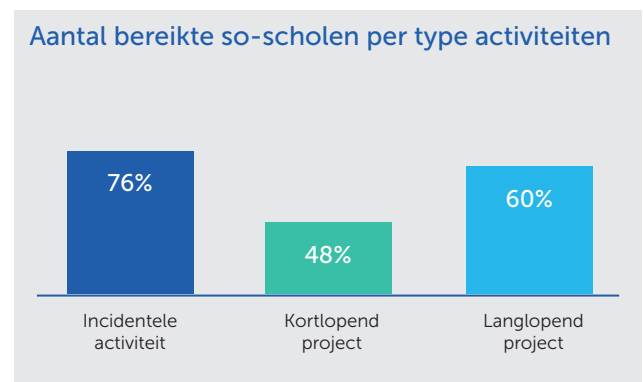

Grafiek 6 - Aantal bereikte basisonderwijsscholen (N=169) per aantal type(n) activiteit in 2021-2022.

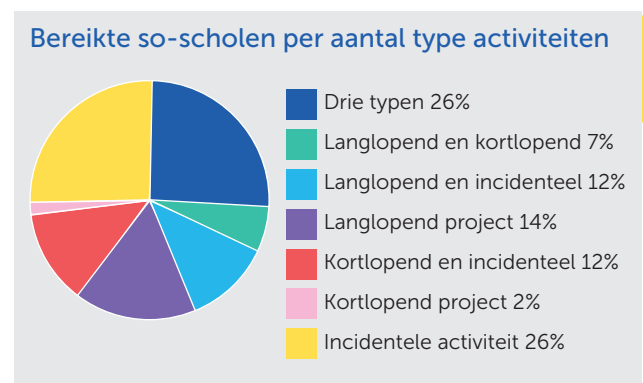
4.5 Speciaal onderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit

De gegevens uit grafiek 7 laten zien dat in het speciaal onderwijs de meeste scholen bereikt worden met incidentele activiteiten (76%). Dit geldt zowel voor op zichzelf staande initiatieven (26%) als voor combinaties met zowel kortlopende als langlopende activiteiten (26%), zoals weergegeven in grafiek 8.

In tegenstelling tot het basisonderwijs, worden in het speciaal onderwijs minder scholen bereikt via langlopende projecten (60%, zie grafiek 7). In beiden wordt ongeveer 50% van de scholen bereikt met kortlopende projecten (grafiek 5 en 7). Dit is een punt van reflectie, waarmee we kunnen overwegen om vanuit KCR meer nadruk te leggen op kortlopende en langlopende projecten. Door dit verder te onderzoeken, kunnen we strategische keuzes maken om het bereik te vergroten en een duurzame impact te hebben op het cultuuronderwijs in het speciaal onderwijs.

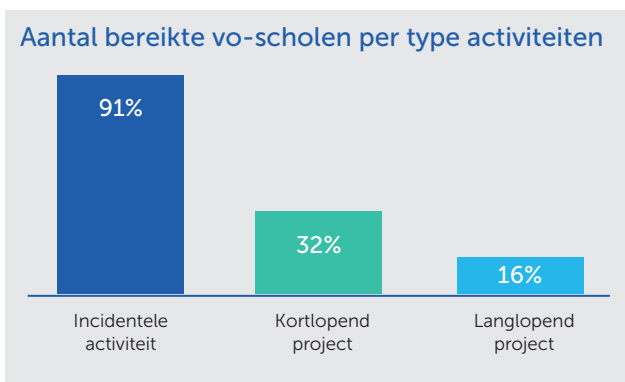
Grafiek 7 - Aantal speciaal onderwijsscholen (N=42) per type activiteit in 2021-2022

Grafiek 8 - Aantal bereikte speciaal onderwijsscholen (N=42) per aantal type(n) activiteit in 2021-2022

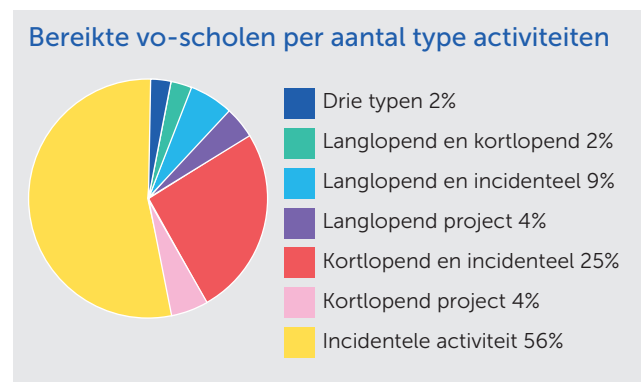
4.6 Voortgezet onderwijs: aantal samenwerkingen per type activiteit

Binnen het voortgezet onderwijs zien we in onze analyse dat scholen het meest bereikt worden door middel van incidentele activiteiten (91%), zoals weergegeven in grafiek 9. Dit geldt zowel voor op zichzelf staande initiatieven (56%) als voor combinaties met kortlopende activiteiten (25%), zoals te zien is in grafiek 10.

Grafiek 9 - Aantal bereikte voortgezet onderwijscholen (N=57) per aantal type(n) activiteit in 2021-2022

Interessant is dat meer dan de helft van de vo-scholen uitsluitend deelneemt aan incidentele activiteiten. Een opvallend verschil met het basisonderwijs en speciaal onderwijs, waar we een meer evenwichtige verdeling tussen de drie verschillende typen activiteiten zien. Deze observatie biedt een interessant aanknopingspunt voor verdere analyse.

Grafiek 10 - Aantal bereikte voortgezet onderwijscholen per aantal type activiteit in 2021-2022

4.7 Het middelbaar beroeps- onderwijs (mbo) in Rotterdam

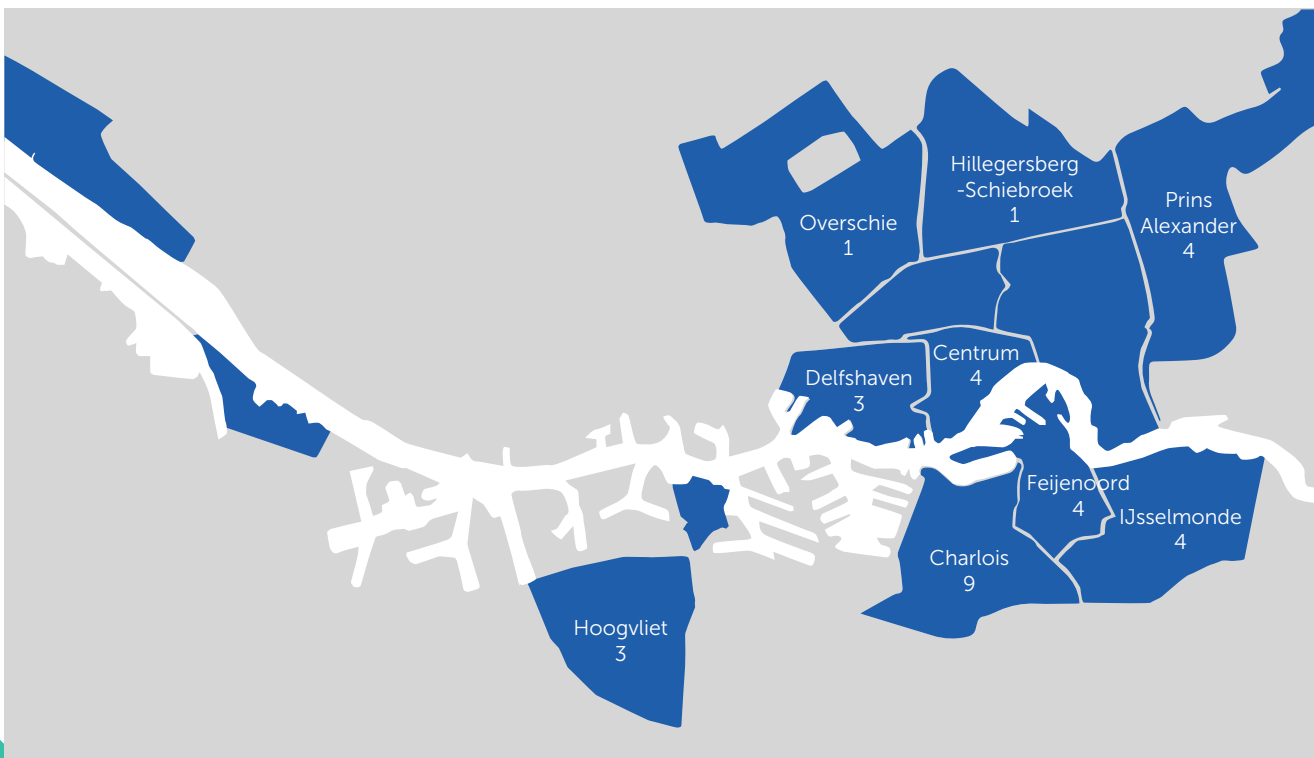
4.7.1 Het mbo landschap in Rotterdam

De gemeente herbergt in totaal 12 mbo-instellingen, die samen aan ongeveer 44.000 studenten onderwijs geven. Het mbo-landschap is complex, omdat instellingen de namen van domeinen, sectoren of opleidingen soms anders hanteren. De deelnemende culturele instellingen gaven aan met 7 mbo-scholen te hebben samengewerkt, wat een weinig gedetailleerd beeld opleverde. Daarom hebben we verder ingezoomd en ook gekeken naar vakdomeinen, sectoren en opleidingen.

Het mbo-landschap in Rotterdam omvat met 16 vakdomeinen en 8 sectoren alle domeinen en opleidingssectoren. De sector Techniek en de Gebouwde Omgeving staat bovenaan de lijst met 154 opleidingen, verdeeld over alle mbo-instellingen in de regio.

De twee domeinen met de meeste opleidingen zijn Techniek en Procesindustrie, en Zorg en Welzijn, waarmee Rotterdam in totaal 83 opleidingen herbergt. Binnen deze opleidingsdomeinen neemt Techniek en Procesindustrie niet alleen de leiding met de meeste opleidingen, maar ook met de meeste unieke opleidingen. Dit domein biedt 38 unieke opleidingen aan, die gezamenlijk 83 keer worden aangeboden op 3 scholen. Hiermee profileert Techniek en Procesindustrie zich als het grootste domein wat betreft het aanbod van opleidingen in het mbo in Rotterdam.

De meest voorkomende opleiding is die tot verkoopspecialist, die op drie verschillende mbo-instellingen negen keer wordt aangeboden, zie grafiek 11.

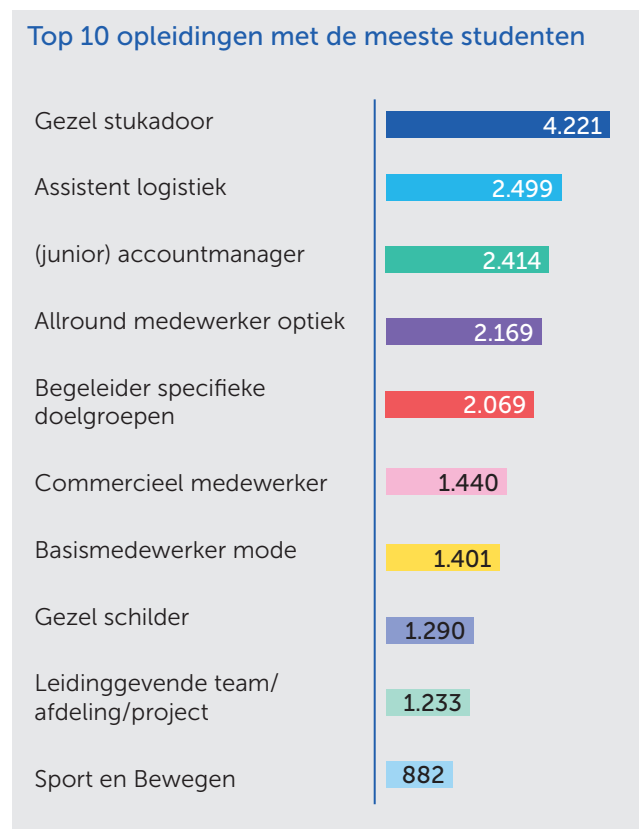
Afb. 1. Aantal mbo-locaties per gebied in Rotterdam in 2021-2022, bron: DUO, schooljaar 2021-2022

Grafiek 11 geeft een overzicht van de meest voorkomende opleidingen, het aantal keren dat ze voorkomen, en op hoeveel instellingen ze beschikbaar zijn. In totaal biedt Rotterdam 279 unieke opleidingen aan, die gezamenlijk 696 keer voorkomen. Gemiddeld wordt een opleiding dus tweemaal aangeboden. Enkele instellingen vormen uitschieters, doordat ze een opleiding soms in drie verschillende varianten aanbieden.

Grafiek 11 - Meest voorkomende opleidingen in Rotterdam in 2021-2022, bron: DUO, schooljaar 2021-2022

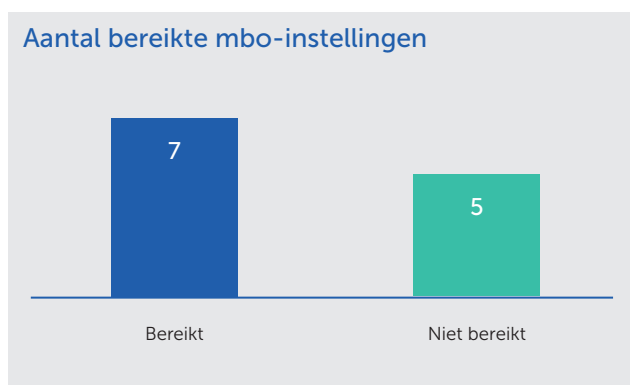
Hetzelfde geldt voor het aantal studenten per opleiding. Niettemin is het mogelijk enig inzicht te geven in de omvangrijkere opleidingen in Rotterdam. Grafiek 12 hieronder geeft een overzicht van de top 10 opleidingen met de meeste studenten in Rotterdam.

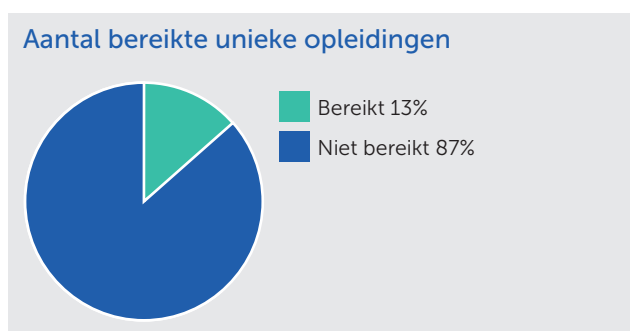
Grafiek 12 - Opleidingen met de meeste studenten in het Rotterdamse mbo in 2021-2022, bron: DUO, schooljaar 2021-2022

4.7.2 Cultuuronderwijs in het middelbaar beroepsonderwijs: Het aantal samenwerkingen

In schooljaar 2021-2022 zijn in totaal 7 van de 12 mbo-instellingen (58%) bereikt, zoals geïllustreerd in grafiek 13. Daarnaast blijkt uit grafiek 14 dat 13% (35 opleidingen) van alle unieke opleidingen (N=279) in Rotterdam bereikt zijn. Van het totale aantal opleidingen (696 opleidingen) bedraagt het bereik 14%, wat overeenkomt met 99 opleidingen. Dit percentage is relatief laag en wijst op onbenutte mogelijkheden voor samenwerkingen met culturele instellingen. Het vereist een diepgaander onderzoek naar de redenen waarom mbo-scholen nog niet zoveel samenwerken met culturele instellingen en hoe we een groter aantal mbo studenten kunnen bereiken.

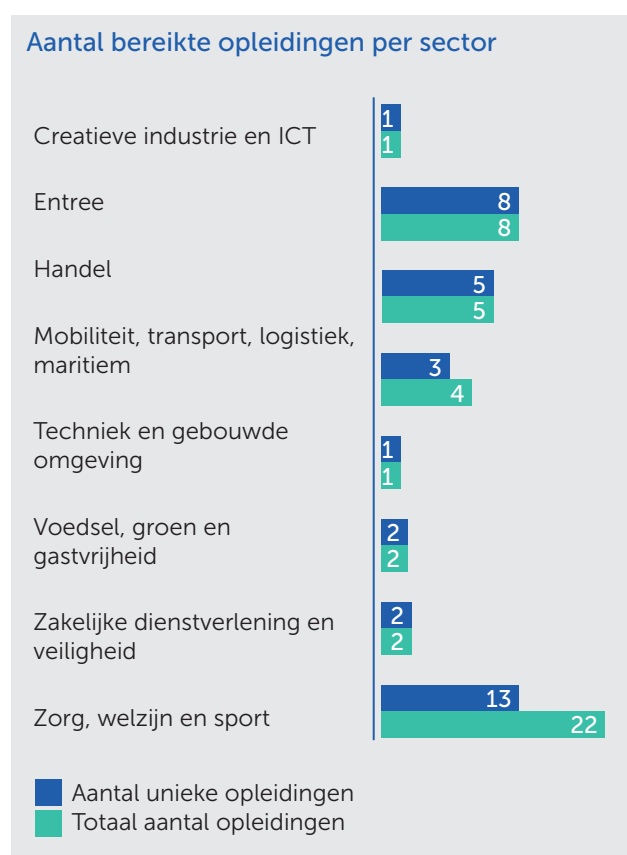

Grafiek 13 - Aantal bereikte mbo-instellingen in Rotterdam in 2021-2022

Grafiek 14 - Aantal bereikte voortgezet onderwijscholen per aantal type activiteit in 2021-2022

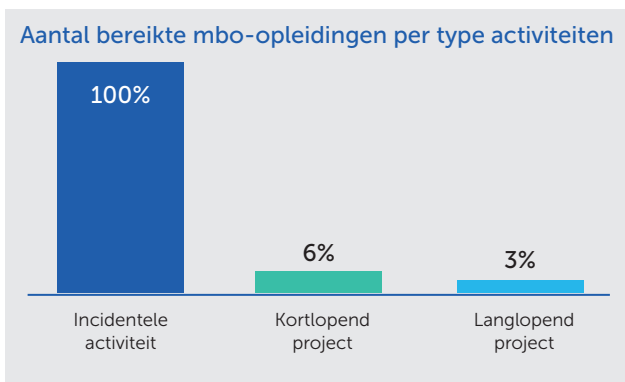
Het grootste aantal samenwerkingen zien we binnen de sector Zorg, Welzijn en Sport, zoals weergegeven in grafiek 15. Dit vertegenwoordigt net iets minder dan de helft van alle opleidingen binnen dit domein. De meest uitgebreide samenwerkingen vonden plaats met de opleidingen Mbo-verpleegkunde en Verzorgende-IG. Dit wijst erop dat deze opleidingen mogelijk meer affiniteit hebben met culturele activiteiten of deze als aantrekkelijker ervaren.

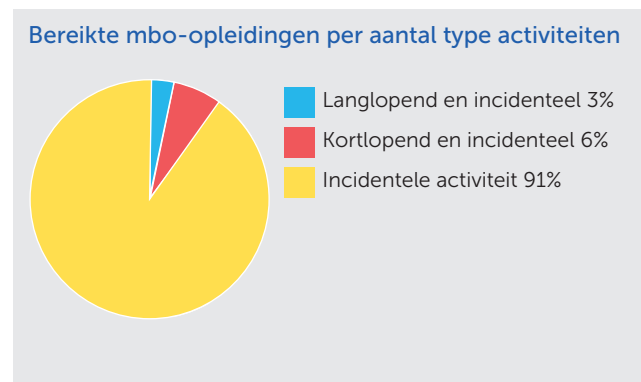
Grafiek 15 - Aantal bereikte mbo-opleidingen per sector in Rotterdam in 2021-2022

4.7.3 MBO: aantal samenwerkingen per type activiteit

Alle opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs die in 2021-2022 samenwerkten met culturele instellingen werden bereikt met incidentele activiteiten (zie grafiek 16). We kunnen hier onderscheid maken tussen activiteiten die volledig op zichzelf staan, incidentele kortlopende activiteiten en incidentele langlopende activiteiten (bijvoorbeeld een keer per jaar, grafiek 17). Maar liefst 91% van de activiteiten behoort tot de categorie van op zichzelf staande incidentele activiteiten (grafiek 17), wat aangeeft dat er mogelijkheden zijn om meer regelmatige en langdurige activiteiten te verkennen.

Grafiek 16 - Aantal bereikte mbo-opleidingen per aantal type(n) activiteit in 2021-2022

Grafiek 17 - Aantal bereikte mbo-opleidingen per aantal activiteiten in 2021-2022

5 Conclusie en discussie

De bevindingen van het onderzoek Monitor Cultuuronderwijs Rotterdam 2021-2022 laten zien dat cultuuronderwijs een aanzienlijk bereik heeft binnen het onderwijs in Rotterdam, met name op basisscholen, speciaal onderwijs en middelbare scholen. Desondanks geeft het beperkte aantal deelnemende instellingen geen volledig beeld van de werkelijke omvang. Dit benadrukt de noodzaak van breder onderzoek om een nog beter beeld te krijgen van cultuuronderwijs op stadsniveau.

Het bereik via incidentele activiteiten is hoog. Deze activiteiten zijn belangrijk, vaak is het een eerste kennismaking met cultuuronderwijs. Daarnaast is het van essentieel belang dat er een gezamenlijke inspanning wordt geleverd om via meer langlopende activiteiten cultuuronderwijs verder te verankeren in het onderwijssysteem.

Met betrekking tot het middelbaar beroepsonderwijs benadrukken we dat dit een complex domein is dat verdere analyse vereist om een beter inzicht te krijgen in cultuuronderwijs, zodat we beleidskeuzes kunnen maken die hierop aansluiten.

Tot slot is er behoefte aan het bundelen en relateren van inzichten uit andere onderzoeken om stapsgewijs meer kennis te ontwikkelen over het bereik en effect van cultuuronderwijs, met specifieke aandacht voor de grootstedelijke context van Rotterdam. Het bundelen van meerdere onderzoeken zal helpen bij het bevorderen van een inclusieve en impactvolle praktijk die recht doet aan de diversiteit van de stad en haar inwoners.

